

OD ONDREJA DO VIANOC

Bohatstvo tradičnej regionálnej kultúry predvianočného a vianočného obdobia má rôznorodé podoby. Niektoré jej súčasti patria minulosti, ďalšie pretrvávajú a naberajú novú podobu.

Zaspomínajme si spoločne na zvyky a obyčaje adventného obdobia nášho regiónu...

Prvým adventným sviatkom je 30. november - deň sv. Ondreja.

Deň bohatý na rituály, predpovedanie úrody, nešetrilo sa ani veštami o vydaji.

V Zliechove triasli večer dievky ploty a trikrát hovorili:

„Plote, plote, trasem ťa, svatý Ondrej prosím ta, daj mi tejto noci znati, s kým ja budem pri oltári státi“.

Potom si nabrali do úst vody, prišli domov, zamiesili cesto a hovorili:

“Kvas robím, drevo nemám, lebo dovez, lebo dones, lebo prídi sám“. Cesto zakrútili do mužských nohavíc, dali si ho pod hlavu a o kom sa im snívало, do ich rodiny sa mali vydať.

V Dohňanoch po vyrieknutí veršika si dievčatá dali dlaň na ústa, rozbehli sa domov a s nikým už nesmeli prevraviť ani slovíčko a išli spať. O kom sa im snívало, ten sa mal stať ich ženíchom.

V Záriečí sa na Ondreja „lazelo“. Keď ráno prišla cudzia žena bolo to zle – nedobre. Keď prišiel muž, znamenalo to šťastie.

S týmto dňom je spojené mnoho zvykov, čo sa týkalo vydaja dievok, ktoré ich prísne dodržiavali. Triasli „bézom“ :

„Trasem, trasem béz, ozvi sa mi pes, dze je milý dnes“.

Podľa toho, odkiaľ pes zaštekal, mal byť ženích a do roka sa dievka mala vydať.

Najúčinnšie však malo byť trasenie posteľou, či plotom:

„Posceľ, deska trasem ca, svatý Ondrej prosím ca, ráč mi tejto noci na vedomie dac, s kým ja bujem pri oltári stác.“

V Lednici sa na Ondreja prelievalo olovo do vody, cez kľúč z domácich dverí, v ktorom mali Ondreja.

V Papradne mal sv. Ondrej tiež moc na vydaj, preto dievky triasli ploty a liali olovo.

Chodili triasť ploty, zberať „šťasnú vodu“ v ktorej sa večer umyli a čakali. Kto im počas spánku príde utrieť tvár, ten má byť ich mužom.

Pri liatí olova hovorili:

*„Lejem, lejem olovo do hrnčeka bieleho.
Kedz sa uleje venček, budze dzievča,
mládenček.*

*Kedz sa uleje meč, uchodz dzievča preč.
A kedz metlička, nebudze žiadna
nevesička.*

*Kedz sa uleje topánka, Pan Boh ca chráň,
abys bola prespánka“.*

